

IV.

A CAREW-FÉLE GYILKOSSÁGI ÜGY

Nem egészen egy esztendő múlva, 18** októberében London városát ritka kegyetlen bűntett híre korbácsolta fel, amelyet még nevezetesebbé tett az áldozat magas társadalmi állása. Kevés részlet szivárgott ki, de az döbbenetes volt. Egy szolgálóleány, aki magányosan lakott egy házban, nem messze a folyóparttól, tizenegy óra tájt felment a szobájába lefeküdni. Ámbár hajnalra már köd szállta meg a várost, az éj kezdete még tiszta volt, s a keskeny utcát, amelyre a leány ablaka nézett, ragyogóan megvilágította a telehold. Úgy látszik, regényes természetű volt, mert leült a ládájára, az ablak mellé, s álmodozásba merült. Soha – mondogatta később, patakozó könnyek között, mikor elbeszélte a látottakat –, sohasem érezte magát ilyen békességben az emberekkel, soha nem gondolt több szeretettel az egész világra. S amint így üldögélt, észrevett egy koros, szép fehér hajú úriembert, aki az utcán közeledett, vele szemközt jövet pedig egy másik, kis termetű urat, akire eleinte kevésbé ügyelt. Mikor ez a kettő összetalálkozott – ami éppen a leány szeme előtt történt –, az idősebbik férfi igen udvariasan meghajolt, és megszólította a másikat. Mondani-
valója nem lehetett valami nagyon fontos, mozdulataiból úgy látszott, mintha csak az utat tudakolná, de a hold arcá-

ba világított, amíg beszélt, s a leány örömmel nézte, mert olyan ártatlan, régimódi jó természetet tükrözött, de mellett némi büszkeséget is, amolyan jogos önelégültségfélét. Aztán a másik férfit tévedt a leány szeme, és meglepetten ismert fel benne egy bizonyos Mr. Hyde-ot, aki egyszer meglátogatta a gazdáját, s őbenne mély ellenszenvet ébresztett. Nehéz bot volt a kezében, azzal hadonászott; egy árva szót sem felelt a másoknak, és úgy látszott, hogy alig fékezett türelmetlenséggel hallgatja. Aztán hirtelen lángoló düh fogta el, toporzékolt, felkapta a botot, meglóbálta, s általában úgy viselkedett (a lány leírása szerint), akár egy őrült. Az öregúr hátrált egy lépést, nagyon meglepett és egy kissé sértődött arccal; erre aztán Mr. Hyde-ot egészen hatalmába kerítette a düh, és leütötte. És a következő pillanatban, majom módjára őrjöngve, lába alá tiporta áldozatát, botja ütése záporoztak, mint a jégeső, a csontok recsegték-ropogtak, s a test legurult a kocsiútra. E rémítő látványtól és hangoktól a leány elájult.

Két óra volt, mire magához tért, és rendőrt hívott. A gyilkos már régen megugrott, de áldozata ott hevert az út közepén, hihetetlenül összezúzva. A bot, mellyel a tetet elkövették, kettétört ez őrült kegyetlenség erejétől, pedig ritka, igen szívós és nehéz fából készült; egyik fele a csatornába gurult, a másikat, kétségtelenül, magával vitte a gyilkos. Az áldozatnál erszényt és aranyórát találtak, de névjegyet, írást nem, mindössze egy lepecsételt és felbélyegzett borítékot, amit valószínűleg éppen fel akart adni, s Utterson ügyvéd neve és címe volt rajta.

Ezt másnap reggel elvitték az ügyvédnek, még mielőtt felkelt volna. Mihelyt meglátta, és elmondták neki a körülményeket, ünnepélyes arcot vágott.

– Nem mondhatok semmit, míg nem látom a tetemet – mondta –, az ügy minden bizonnyal igen súlyos. Legyenek szívesek várakozni, míg felöltözöm. – Ugyanilyen komoran

reggelizett meg nagy sietve és hajtattott a rendőrőrszobára, ahová eközben beszállították a tetemet. Mihelyt a helyiségbe lépett, bólintott.

– Igen – mondotta – felismerem. Nagy szomorúságomra ki kell jelentenem, hogy a megboldogult nem más, mint Sir Danvers Carew.

– Úristen! – kiáltott fel a rendőrtiszt – lehetséges ez? – És a következő pillanatban szeme felragyogott a foglalkozásával járó becsvágytól. – Ebből nagy lárma lesz – mondotta. – És ön talán segíthet nekünk felfedezni a gyilkost. – Azzal röviden elbeszélte, amit a leány látott, és megmutatta az eltört botot.

36

Utterson már Hyde nevére is megrezzent, de mikor a botot eléje tették, nem kételkedett tovább: akárhogy össze volt is törve-zúzva, megismerte: ő maga ajándékozta jó néhány évvel ezelőtt Henry Jekyllnek.

– Kis termetű ember ez a Hyde? – kérdezte.

– Nagyon kicsi, és nagyon gonosz képű, azt mondja róla a leány – felelte a rendőrtiszt.

Utterson gondolkozott, aztán fejét felkapva így szólt: – Ha velem jön a kocsimon, azt hiszem, el tudom vinni a házához.

Reggeli kilenc órára járt ekkor az idő, s az évad első köde ereszkedett le. Óriási, csokoládészínű szemfedő borult az égre, de a szél folyvást kergette, zilálta a csatarendbe állott gőzöket, úgyhogy amíg a kocsi utcáról utcára dőcögött, Utterson rengeteg különböző fokát és színárnyalatát figyelhette meg a félhomálynak; mert itt szinte olyan sötét volt, mint késő este, amott meg erős, sárgásbarna fény izzott, mint valami különös tűzvész világa; másutt meg egy pillanatra szinte teljesen felszállt a köd, s a szállongó foszlányok közé keskeny sávban hatott be a nap fénye. E változó villanásoknál a komor Soho-negyed – piszkos utcáival, rongyos járókelőivel, lámpáival, melyeket vagy el sem oltottak még,

vagy újra meggyújtottak, hogy megküzdjenek a sötétség ez új, gyászos betörésével –, olyannak látszott az ügyvéd szemében, mint valami lázálombeli város. Emellett gondolatai sem voltak derűsek, s valahányszor útitársára pillantott, megborzongatta az a rémület, amely a törvénnyel s a törvény embereivel szemben néha a legbecsületesebb lelket is elfogja.

Mikor a kocsi célhoz ért, felszállt kissé a köd, és előbukant a piszkos utca, egy pálinkamérés, egy alacsony francia vendéglő, egy bolt, ahol egypennys füzetkéket és kétpennys salátát árultak, sok rongyos gyerek a kapualjakba zsúfolódva, mindenféle nemzetiségű asszonyok, akik kulccsal kezükben indultak reggeli itókájukért; a következő pillanatban a köd újra megülte az utcát, sötéten, mint az árnyék, s elvágta az ügyvédet komor környezetétől. Ez volt az otthona Henry Jekyll kedveltjének: annak az embernek, akire negyedmillió font sterling örökség várt.

37

Egy sárga képű, szürke hajú öregasszony nyitott kaput. Gonosz, sima, szenteskedő arca volt, de a modora kitűnő. Igen, mondotta, Mr. Hyde itt lakik, de most nincs itthon; az éjszaka nagyon későn jött haza, de ismét elment, nincs még egy órája sem, ebben semmi különös sincs, az életmódja nagyon rendetlen, és gyakran marad el, például majd két hónapja tegnap látta először.

– Jól van, hadd lássuk akkor a lakását – szólt az ügyvéd, s mikor az asszony szabadkozni kezdett, hozzátette: – Okosabb lesz, ha megmondom magának, kicsoda ez az úr, akivel jöttem: Newcomen rendőrfelügyelő a Scotland Yardról.

Az asszony arcán gonosz öröm villant fel.

– Aha! – mondta. – Hát bajba került! Mit követett el?

Utterson és a rendőrfelügyelő összenéztek.

– Nem látszik valami népszerű személynek – jegyezte meg az utóbbi. – És most, kedves asszonyság, engedje meg, hogy körülnézzünk itt ezzel az úrral.

Az egész házból, mely – az öregasszonyt nem számítva – lakatlan volt, Mr. Hyde mindössze két szobát használt, de ez a kettő fényűzéssel és jó ízléssel volt berendezve. Egy kamra borral volt tele; az evőkészlet ezüst, az asztalnemű finom, értékes festmény lógott a falon, Utterson föltevése szerint Jekyll ajándéka, aki nagy műértő volt; a süppedő szőnyegek kellemes színűek. Mindamellet e pillanatban minden jel arra vallott, hogy a lakást nemrég nagy hirtelen felforgatták, kiforgatott zsebű ruhák heverték szanaszét a padlón, lakatra-kulcsra járó fiókok nyitva tátongtak, a kandallóban pedig egy halom szürke hamu hevert, mintha sok papírt égettek volna el. A parázs közül a felügyelő kikotorta egy zöld csekk-könyv csonka tömbjét, melyet a tűz megkímélt, a bot másik felét megtalálták az ajtó mögött, s a rendőrtiszt örvendezett, mert ez döntő bizonyítéka volt gyanújának. Egy látogatás a bankban, ahol több ezer font sterling volt a gyilkos nevében, teljessé tette a megelégedettségét.

38

– Nyugodt lehet, uram – mondta Uttersonnak –, kezemben tartom. Elveszthette a fejét, különben nem hagyta volna el a botot, és főként nem égette volna el a csekk-könyvet. Hiszen a pénz az életet jelenti számára. Nincs más dolgunk, mint várni rá a bankban, és kiadni a körözőlevelet.

Ezt az utóbbit azonban nem volt olyan könnyű megcselekedni, mert Hyde úrnak kevés ismerőse volt, még ama bizonyos szolgáló gazdája is csak kétszer látta, családjának sehol semmi nyoma, soha nem fényképezték le s ama kevesek, akik leírták, nagyon eltértek egymástól, átlagos megfigyelők szokása szerint. Csak egyetlen pontban egyeztek meg: a kifejezhetetlen idomtalanság kísértő érzésében, amelyet a menekülő mindenkiben felébresztett.

V.

A LEVÉL

Késő délután volt, mire Utterson eljutott Jekyll doktor kapujához, ahol Poole tüstént bebocsátotta, és elvezette a konyhán meg egy udvaron keresztül (amely valaha kert volt) abba az épületbe, amelyet általában mint laboratóriumot vagy boncolótermet ismertek. A doktor egy híres sebész örököseitől vette a házat, s az ő szenvedélye inkább a kémia lévén, mint az anatómia, megváltoztatta a kert végében álló épület rendeltetését. Az ügyvédet most először fogadta lakásának ebben a részében, s az kíváncsian nézegette a piszkos, ablaktalan épületet, kellemetlen, idegenkedő érzéssel tekintett körül, mikor áthaladt az előadótermen, mely valaha zsúfolásig megtelt mohó érdeklődésű diákokkal, most pedig elhagyatott volt és csendes; az asztal kémiai felszereléssel megrakva, padlója tele ládákkal, végigszórva csomagolószalmával; homályos kupoláján alig-alig szűrődött át a fény. Túlsó végén lépcső vezetett egy vörös posztóval bevont ajtóhoz, s ezen az ajtón keresztül végre bejutott Utterson a doktor dolgozószobájába. Nagy helyiség volt ez, a falon körös-körül üvegszekrények, bútorzata, egyebek közt, egy nagy álló tükör és egy íróasztal; három piszkos, vasrácsos ablaka az udvarra nézett. Tűz égett a kandallóban, melynek párkányán meggyújtott lámpa állt,

mert a köd már kezdte sűrűn megülni a házat – és itt ült, szorosán a tűzhöz húzódva, a halálos betegnek látszó Jekyll doktor. Nem állt fel, hogy elébe menjen látogatójának, csak felé nyújtotta hideg kezét, és elváltozott hangon üdvözölte.

– Nos – szólott Utterson, mihelyt Poole magukra hagyta őket –, hallotta-e az újságot?

A doktor összerezett.

– Kiabálták a téren – mondotta. – Behallatszott az ebéd-lőmbe.

– Egy szót csak – folytatta az ügyvéd. – Carew kliensem volt, de ön is az, és tudni szeretném, mi a teendőm. Csak nem volt olyan őrült, hogy elrejtse azt a frátert?

40

– Utterson, az élő Istenre esküszöm – kiáltotta a doktor –, esküszöm, hogy rá se nézek többet! Becsületemre mondom, végeztem vele erre az életre. Mindennek vége. Ő különben igazán nem szorul a segítségemre; ön nem ismeri úgy, mint én; biztonságban van, tökéletes biztonságban, jegyezze meg, amit mondok: soha többet nem fognak hallani róla.

Az ügyvéd komoran hallgatta: nem tetszett neki barátja lázas viselkedése.

– Nagyon biztos lehet Hyde dolgában – mondta –, s az ön érdekében remélem, hogy igaza van. Ha bíróság elé kerülne az ügy, az ön nevét is belekeverhetik.

– Egészen biztos vagyok – válaszolt Jekyll. – Alapos okom van a bizonyosságra, de ezt senkivel sem közölhetem. Ha nem egy kérdésben tanácsot adhatna nekem. Kaptam... kaptam egy levelet; és nem tudom, megmutassam-e a rendőrségnek vagy sem. Szeretném az ön kezében hagyni, Utterson; ön bizonyára bölcsen fogja megítélni a dolgot... én annyira bízom önben!

– Attól fél, gondolom, hogy ez a levél Hyde nyomára vezethet? – kérdezte az ügyvéd.

– Nem – felelte a másik. – Nem mondhatom, hogy törőd-ném azzal, mi vár Hyde-ra; egyszer s mindenkorra végeztem

vele. Saját jó híremre gondoltam, amit meglehetősen veszélyeztet ez a gyűlöletes ügy.

Utterson gondolkozott egy darabig; meglepte, de mégis megnyugtatta barátja önzése.

– Jó – mondta végül –, mutassa azt a levelet.

A levél furcsa, álló írással volt írva; alatta ez a név: „Edward Hyde”; meglehetősen röviden az volt benne, hogy írójának jótévője, Jekyll doktor, akinek ő sokáig oly méltatlanul fizetett meg ezer nagylelkűségéért, ne tegyen semmit, semmi körülmények között, az ő biztonságáért, mert olyan módja van a menekülésre, amelyben föltétlenül megbízik.

Az ügyvédnek meglehetősen tetszett ez a levél; jobb színben tüntette fel ezt a bizalmas viszonyt, mint ő gondolta volna, és szemrehányást tett magának egynémely régebbi gyanújáért.

– Megvan még a borítéka? – kérdezte.

– Elégettem – felelte Jekyll –, mielőtt meggondoltam volna, miről van szó. De nem volt rajta bélyeg. Küldte valakivel.

– Megtarthatom, míg alszom egyet a dologra? – kérdezte Utterson.

– Szeretném, ha ön döntene helyettem – volt a válasz. – Elvesztettem önbizalmamat.

– Jó, majd megfontolom – felelte az ügyvéd. – És most még egy szót: Hyde volt az, aki az ön végrendeletében az eltűnésére vonatkozó intézkedést diktálta?

A doktort mintha ájulás környékezte volna; összeszorította ajkát és bólintott.

– Tudtam – mondta Utterson. – Meg akarta gyilkolni önt. Örülhet, hogy szerencsésen megmenekült.

– Több ez, mint szerencse – válaszolta ünnepélyesen a doktor –, nagy lecke volt ez nekem... ó, istenem, Utterson, micsoda lecke! – És egy pillanatra kezébe temette az arcát.

41

Távozóban az ügyvéd megállt, és egy-két szót váltott Poole-lal.

– Mondja csak – szólította meg –, ma hoztak ide egy levelet; miféle ember adta át?

De Poole szentül állította, hogy semmi sem jött más úton, mint postával, azzal is csak nyomtatványok – tette hozzá.

Ez újság hallatára megújult félelemmel távozott a vendég. Nyilvánvaló, hogy a levél a laboratórium kapuja felől jutott be; lehetséges tehát, hogy a dolgozószobában íródott, s ha így van, azt már másképpen kell megítélni, és a legnagyobb óvatosságra van szükség.

42

Útközben hallotta, amint a rikkancsok rekedtre kiabálják magukat a gyalogjárókon: „Rendkívüli kiadás! Egy képviselő bestiális legyilkolása!”

Kliensének és barátjának volt ez halotti beszéde – és az ügyvéd nem tudta elfojtani azt a balsejtelmet, hogy egy másiknak becsületes neve el fog merülni a botrány örvényében. Mindenképpen kényes elhatározás előtt állott, és akár mennyire bízott is mindig önmagában, most mégis tanácsra vágyott. Egyenesen nem kaphatott, de azt gondolta, véletlenül talán hozzájuthat valahogy.

Kisvártatva ott ült kandallója egyik oldalán: a másikon irodafőnöke, Mr. Guest, középen pedig, ügyesen kiszámított távolságra a tűztől, egy palack aszúbor, mely réges-régen lakott már háza pincéjének sötétségében. A köd szálltában elaludt a beborított város fölött, a lámpák ragyogtak, mint megannyi karbunkulus, s az alacsony felhők fullasztó takarója alatt a város zajló élete olyan hanggal hömpölygött a nagy ütőerekben, mint valami hatalmas szélvész. Hanem a szobát felvidította a tűz fénye. A palackban már régen feloldódtak a savak: a bor felséges színét megfinomította az idő, mint ahogy a festett ablak színe is gazdagabb lesz az évek folyamán, s a domboldali szőlőskerteket forró őszi délutánokon elborító izzás arra várt, hogy kiszabaduljon, és

eloszlassa a londoni ködöt. Az ügyvéd észrevétlenül ellágyult. Nem volt e világon ember, aki előtt oly kevésbé tudott volna titkolózni, mint Guest előtt – és nem is volt mindig bizonyos abban, hogy nem árult-e el többet, mint akarta. Guest gyakran járt hivatalos ügyekben a doktor házában, ismerte Poole-t; nagyon valószínű, hogy hallott arról, milyen otthonos Mr. Hyde a házban; levonhatta a maga következtetéseit: nem helyénvaló-e tehát, hogy lássa azt a levelet, mely világot deríthet erre a rejtélyre? Főként mivel Guest, nagy tanulmányozója és szakértője lévén a kézírásoknak, természetesnek és magától értetődőnek találná ezt a lépést. Amellett az irodafőnök okos ember, aligha olvas el ilyen különös okiratot anélkül, hogy el ne hullatna valami megjegyzést, és Utterson ebből a megjegyzésből kiokoskodhatná, mit kell majd tennie.

– Szomorú dolog ez nagyon Sir Danversszel – mondotta.

– Igen, valóban. Nagy felháborodást keltett városszerte – válaszolta Guest. – Az ember, persze, őrült volt.

– Szeretném hallani erről az ön véleményét – folytatta Utterson. – Van itt egy dokumentum, az ő kézírásával, köztünk maradjon, mert nemigen tudom, mitévők legyünk vele; nagyon, nagyon csúnya ügy. No de itt van, éppen önnek való csemege: egy gyilkos keze írása.

Guest szeme felragyogott: egyszeriben leült, és szenvedélyesen tanulmányozni kezdte a levelet.

– Nem – mondta –, nem őrült; hanem azt meg kell hagyni: különös egy írás.

– És mindenesetre különös az írója is – tette hozzá az ügyvéd.

E pillanatban lépett be az inas egy levéllel.

– Jekyll doktortól jött? – kérdezte az irodafőnök. – Úgy rémlett nekem, mintha ismerném az írást. Valami magánügy, Utterson úr?

– Csak egy vacsorameghívás. Miért? Látni akarja?

– Egy pillanatra. Köszönöm – azzal az irodafőnök egymás mellé tette a két papírlapot, és buzgón összehasonlítgatta a rajtuk levő írást. – Köszönöm – mondta végül, és visszaadta mindkettőt. – Nagyon érdekes kézírás.

Elhallgattak, és Utterson habozott egy darabig.

– Miért hasonlította össze a két írást, Guest? – kérdezte hirtelen.

– Hát, uram – felelte az irodafőnök –, igen különös hasonlatosságra bukkantam; a két írás sok tekintetben azonos; csak különbözőképpen dőlnek.

– Valóban különös – szólt Utterson.

– Úgy van, amint ön mondja: valóban különös – válaszolt Guest.

– Nem szeretnék beszélni erről a levélről, tudja, Guest – mondta a principális.

– Értem – válaszolt az irodafőnök.

Mihelyt azonban Utterson egyedül maradt ez estén, bezárta a levelet a páncélszekrényébe, s ott is tartotta ezentúl.

„Hogyan? – gondolta. – Henry Jekyll még hamisító lesz egy gyilkos kedvéért!”

És ereiben megfagyott a vér.

VI.

LANYON DOKTOR KÜLÖNÖS VISELKEDÉSE

Röpült az idő; több ezer font vérdíjat tűztek ki a gyilkos fejére, mert Sir Danvers halálát országra szóló bűnnek tartották; hanem Hyde úgy eltűnt a rendőrség szeme elől, mintha sohasem is lett volna a világon. Igaz, sokat kifürkésztek a múltjából, csupa gyalázatos dolgot: történetek kerültek napfényre e kőszívű és erőszakos ember kegyetlenségéről, hitvány életéről, különös társaságáról, s arról a gyűlöletről, mely, úgy látszik, egész pályafutását övezte; hanem mostani hollétéről szót sem tudott senki. Attól a perctől kezdve, hogy a gyilkosság reggelén elhagyta sohóbeli házát, nyom nélkül eltűnt, és idő múltával Utterson lassankint magához tért égető izgatottságából, és visszanyerte lelke nyugalalmát. Úgy gondolkozott, hogy Sir Danvers haláláért bőséges kárpótlás Hyde eltűnése. Most, hogy az a gonosz hatás megszűnt, új élet kezdődött Jekyll doktor számára. Kibújt elzárkózottságából, újra érintkezni kezdett barátaival, ismét meghitt vendégük és házigazdájuk lett; s míg eddig is közismert volt jótékonyágáról, most nem kevésbé kivált jámborság tekintetében. Rengeteget dolgozott, sokat időzött szabad levegőn, sok jót tett; arca mintha kitelt volna, mintegy a jötevő munka belső öntudatától, és két hónapnál tovább nyugton, békén volt a doktor.